

Müfritane irtibatı daha da güçlendirelim

Geçiş dönemlerinin gereklerine dikkat

Münâzarât'taki hürriyet ve istibdat bahislerinde, bu kavramların derin ve orijinal tahlilleri yapılırken, Osmanlıdaki meşrûtiyet döneminde yapılan bu değerlendirmelerde, müstebit bir yapıdan hürriyetçi bir rejime geçiş sürecinde yaşanan aksaklıklar ve karşı karşıya kalınan engellerle ilgili olarak da çok dikkat çekici izahlarda bulunuluyor. Bilindiği gibi, eserin sistematığı soru-cevap şeklinde tanzim edilmiş.

İşte o suallerden biri:

“Neden böyle bulanıktır, safi olmuyor?”

Cevap, bir pınarbaşı örneği ile veriliyor:

“Bir bulağbaşı (pınarbaşı), çok zaman taaffün ve tesemmüm etmiş (kokuşmuş ve zehirlenmiş), içine çok pislik düşmüş; sonra da onu tasfiye (temizlemek) için o pislikleri içinden çıkarılsa ve bir havuz gibi yapılsa, acaba pınarın suyu bir zaman bulanık gelmeyecek mi? Fakat merak etmeyiniz, akıbet berrak olacaktır.”(Eski Said Dönemi Eserleri, s. 213) Hemen ardından gelen “Tarif ettiğin meşrûtiyetin ne miktarı bize gelmiş ve niçin bütün gelmiyor?” sualine verdiği cevaba “Ancak on kısmından bir kısmı size gelebilmiş” diye başlayan Üstad, devamında bilhassa cehalet, husûmet, gıybet, demagoji, çarpıtma gibi hastalıkların meşverete dayalı yürümesi gereken yeni sistemin oturmasını engellediğini belirtiyor.

Bu bakımdan, geçiş döneminin sağlıklı bir seyir takip edip güzel neticeler verebilmesi ve sağlam bir sistem inşası için, doğru ve şeffaf bir bilgilendirme mekanizmasının oluşturulup işletilmesi, çoğu geçmişe dayalı husûmetlerin geride bırakılarak kardeşçe bir kucaklaşmanın temini, önyargı ürünü suçlama, gıybet, dedikodu ve çekişmelere nokta konulup müsaade edilmemesi, ard niyetli demagoji ve çarpıtmalara geçit verilmemesi gibi hususlar çok önemli.

Bunun için de, defaatle vurguladığımız gibi, her hususta tahkik mesleğinin gereğini, müfritane irtibat çerçevesinde yerine getirmeliyiz. Safları sıklaştırmalı, hizmet gündemli bir araya gelişleri arttırmalı, bilgilendirme ve istişare kanallarını açık tutmalı, piyasada dolaşan tahrip amaçlı silik sözler de dahil olmak üzere her konuyu zemininde gündeme getirerek açıklığa kavuşturmalıyız ki, “Haklı şûrâ ihlas ve tesanüdü netice verir” sırrına mazhar olalım.

Üstad o zaman “Meşrûtiyet niye tam gelmiyor?” sualine verdiği cevabın bir yerinde “Sizinle İstanbul arasındaki mesafe bir aylıktır, fakat sizinle ehl-i meşrûtiyet arasındaki mesafe bin aydan fazladır” (age, s. 214) diyor ve sebebini gerek İstanbul’daki, gerekse taşra ve şarktaki çok zorlu ve çetin engellerle izah ediyor.

Bu cevaptan bir asır sonraki tabloda, hem maddî anlamdaki mesafe kısalıp bir aylık yolculuk neredeyse bir saate inmiş, hem de meşveret ve hürriyete dayalı sistemin sağlıklı işlemini engelleyen sebepler önemli ölçüde izale olmuş durumda. Kalan tortuları da el ve gönül birliğiyle ne kadar çabuk temizlersek, pınarın suyundaki bulanıklığı o kadar kısa sürede giderip duru ve berrak bir akışı sağlayabiliriz.

Ehl-i tahkik olmak

Risale-i Nur hizmetinin son derece önemli bir özelliği de “tahkik mesleği” olması. Genelde “teslim”e dayalı olduğu düşünülen iman dahi tahkik temeline bina etmiş olması, bunun en açık ifade ve tezahürlerinden biri.

Bu yaklaşımın en büyük dayanağı, 100. yılını idrak ettiğimiz Hutbe-i Şamiye’de belirtildiği gibi, Kur’ân’ın birçok âyetinde bizi akla havale ederek; “Aklına bak; fikrine, kalbine müracaat et; meşveret et, onunla görüş ki hakikati bulasın; neden bakmıyorsunuz; ibret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikati bilirsiniz” diye ihtar etmesi.

Şu halde, kendimizden başlayarak etrafımıza, hayata, eşyaya, varlık âlemine, hadiselerle bu nazarla, hakikati bulma saikiyle bakmamız lâzım.

Bu bakıştaki rehberimiz ise Kur’ân ve onun çağımızdaki tefsiri olan Risale-i Nur olmalı. Eserlerin “gazete gibi” değil, “dikkat ve tefekkürle” okunmasının tavsiye edilmesi de yine tahkik mesleğinin kaçınılmaz, zarurî icaplarından biri. “Nev-i insanın yüzde sekseni ehl-i tahkik değildir ki, hakikate nüfuz etsin ve hakikatı hakikat tanıyıp kabul etsin” (Mektubat, s. 429) diyen Üstad, Nur Talebelerine bu yüzde seksenin dışına çıkıp ehl-i tahkik olma dersi de vermiş oluyor. Ve ardından, tahkik ehli olmayanların en önemli zaaflarından birini şöyle ifade ediyor:

“Surete, hüsn-ü zanna binaen, makbul ve mutemet (güvenilen) insanlardan işittikleri mesaili (meseleleri) takliden kabul ederler.” (a.g.e.)

Halbuki söylenen bir söz, kime ait olduğu kadar, ne olduğu, yani muhtevası; ne zaman, kime ve ne makamda söylendiği gibi kriterler açısından da enine boyuna tetkik ve tahkik edildikten sonra, her yönüyle tatminkâr bulunduysa benimsenip kabul edilmeli; aksi takdirde ya reddedilmeli ya da mesafeli bir yaklaşım ortaya konulmalı.

Sadece söyleyen kişinin “itimada şayan” görülmesi, sözün kabulü için yeterli sayılmamalı.

Çünkü onun da istemeden dahi olsa yanılmış veya yanıltılmış olması, meramını tam olarak anlatamaması, eksik veya yanlış bir aktarımda bulunması, farklı zaman ve bağlamlar için geçerli olan bir hususu, değişik özellikteki bir hususa tatbik etmesi gibi sebepler söz konusu olabilir. Bu yüzden, bilhassa tereddüt yaşanan konularda söylenen sözlerin mutlaka en azından “double check,” yani çifte kontrol süzgeçlerinden geçirilip, doğruluğundan tam emin olunduktan sonra muameleye tâbi tutulması gerekir.

Nitekim Üstad kendi sözlerinin dahi sıkı bir tahkikten geçirilmesi tavsiyesinde bulunuyor.

“Hiçbir müfsid, ‘Ben müfsidim’ demez, daima suret-i haktan görünür, yahut bâtili hak görür. Evet, kimse demez ‘Ayranım ekşidir.’ Fakat siz mihenge vurmada almayınız. Zira çok silik söz ticarete geziyor” dedikten sonra devam ediyor:

“Hattâ benim sözümü de, ben söylediğim için hüsn-ü zan edip, tamamını kabul etmeyiniz; belki ben de müfsidim veya bilmediğim halde ifsad ediyorum. Öyle ise, her söylenen sözün kalbe girmesine yol vermeyiniz. İşte, size söylediğim sözler hayalin elinde kalsın; mihenge vurunuz. Eğer altın çıktı ise kalpte saklayınız; bakır çıktı ise, çok gıybeti üstüne ve bedduâyı arkasına takınız; bana reddediniz, gönderiniz.” (Eski Said Dönemi Eserleri, Münazarat, s. 230)

İçinde bulunduğumuz karmaşık bir ortamda, ehl-i tahkik olmanın gereği olan âzamî dikkat ve teyakkuzun çok daha önemli hale geldiğini hiçbir zaman unutmamalıyız.

Hüsn-ü zanna evet, ama—aşırı bir evham ve kuşkuya dönüştürmemek kaydıyla—adem-i itimadı da elden bırakmayıp, her halükârda tahkik mesleğinin icabı olan teyakkuz halinde kalarak.

Müfritane irtibat

Yeni Asya okuyucularının Kur’ânî bir hayat ve hizmet rehberi olarak esas aldıkları Risale-i Nur’daki lâhika mektuplarında dikkat çekilen çok önemli prensiplerden biri de “müfritane irtibat” içinde olunması.

Aslında ifrat, vasat, yani orta çizgi olan istikametten sapma olarak nitelenen hallerden biri.

Ki Üstad bunu Fatiha Sûresinde geçen “sırat-ı müstakim” kelimelerinin izahında örnekleriyle çok güzel anlatıyor.

İşaratü’l-İ’caz ile Elhüccetü’z-Zehra’daki yerlerinden okunmalı.

Bu izahlar çerçevesinde menfî bir hal ve sapma olan ifratın, aynı hizmet ideali etrafında bir araya gelmiş olan insanların irtibatı söz konusu olduğunda hararetle teşvik edilen müsbet bir haslet olarak övülmesi çok dikkat çekici.

Demek ki, iman hizmetkârları ne kadar sık ve çok bir araya gelip görüşür, fikir teatisinde ve istişarede bulunur, moral alış verişi yaparlarsa, o nisbette hem kendileri istifade eder, hem de hizmetlerin inkişafına ve cemaatteki rahmet mânâsının tecellisine vesile olurlar.

Nur hizmetinin son derece ağır baskılar altında inkişaf ettiği o kara dönemlerde, zaman zaman yapılan tevkifat dalgalarının ardından hapisanelerde bir araya gelinmesini dahi bu irtibata vesile olması cihetiyle hayra yoran Üstad, “Böyle heyecanlı toplanmalarla dikkatlerin Nurlara celb edilmesine ihtiyaç var” diyerek, işin “neşir ve îlanat” cihetine de işaret ediyordu.

Ve “normal” şartlarda moral kırıcı bir durum olan mahpusluğun, tam tersine İhlâs Risalesi’nde ifade edilen “en yakın dost ve en fedakâr arkadaş ve en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmert kardeş” mânâları çerçevesinde karşılıklı olarak birbirine moral verme ve güzel seciyelerini paylaşma fırsatı olarak değerlendirilmesini tavsiye ediyordu.

Bilhassa Denizli ve Afyon hapislerinde yazılan mektuplar, bunun çok güzel örnekleriyle dolu.

Baskı ve hapisler devrinin kapanmasından sonra Nur Talebeleri hür ortamda farklı organizasyonları vesile kılarak her fırsatta bir araya gelme yollarını aramaya başladılar.

Her yerde yapılan Risale derslerine ilâveten, dışa dönük olarak tertiplenip cemaat mensuplarının buluşmasını da sağlayan panel, konferans ve seminerler, mevlidler, Risale-i Nur okuma programları, çok amaçlı piknikler, mezunların buluşmaları, hizmetle bütünleştirilen seyahat ve tatil planları, Ramazan ayında verilen iftar dâvetleri, bu çerçevede zikredilebilecek müfritane irtibat vesileleri.

Evet, müfritane irtibat ihtiyacımızın çok daha fazla arttığı hassas ve kritik süreçlerden geçiyoruz. Her vesileyle safları sıkılaştırıp, her meselemizi haklı şûrâ zeminlerinde yapacağımız istişarelerle çözmeliyiz ki, hem şahs-ı manevîmizdeki ihlâs ve tesanüd mânâları kuvvet bulsun, hem de hiçbir zaman eksik olmayan fitne ve tuzakları boşa çıkarabilelim. Üstadın ifadesiyle ortalıkta çok silik sözün dolaştığı karışık ve kaygan bir zeminde, istikametli duruşu koruyarak sebat ve metanet üzere yola devam edebilmenin en önemli şartlarından biri, şahs-ı manevî mensuplarının çok canlı ve dinamik bir irtibat içinde bulunmaları.

Ve tahkik mesleğinin gereği olarak, şu veya bu cenahtan gelen her bilgiyi dikkatli bir tahkik süzgeçinden geçirip kılı kırk yaran bir hassasiyetle değerlendirmeye tâbi tutmaları.

Müfritane irtibat bunun için de lâzım.